

Dört Maden Mühendisi Görevinden Affedildi

Halûk KÖMÜRCÜ

Gerçi Ereğli Kömür İşletmeleri müessesinde yan ödemeler verilmektedir ama geçtiğimiz ay içinde dört maden mühendisinin işine son verilmiştir.

Müessesenin Kozlu Bölgesinde çalışan dört maden mühendisine «Hayat sigortası ve sosyal güvenliklerinin sağlanması» isteminde bulunmaları üzerine müessese müdürlüğünce «Görevlerinden affedildikleri» bildirilmiştir.

Olay, Danıştay'a intikal ettirilmiştir. Sorun hukuki bir çözüme ulaşacaktır. Ancak konunun ülke ve tüm teknik elemanlar açısından değerlendirilerek gözden geçirilmesinde yarar vardır.

Gerçekte bir hak istenmesi olan olay, «olaylar zinciri içinde» incelendiği zaman belirli bir açıklığa ulaşmaktadır. Özünde «İdari Azil» niteliği taşıyan «Görevden Affedilme», yeni uygulamaların hem mazlum bir oyuncusu hem de sessiz seyircileri olan teknik personelin konumuna da açıklık getirmektedir.

Zonguldak havzasında iki ay gibi kısa zaman içinde :

1. Armutçuk'ta grizu patlaması sonucu bir mühendis uzun süreler tedaviyi gerektiren yaralar almıştır.
2. E.K.İ. Üzülmaz Asma bölümünde bir mühendis göçükte kala-ak,
3. Karadon bölgesinde trafo patlaması sonucu bir mühendis ve bir teknisyen ölmüşlerdir.

Bu olaylar üzerine dört' maden mühendisi müesseseler müdürlüğünden yasalarca öngörülen ve devletin görevleri arasında bulunan haklarını, «sosyal güvenlik ve hayat sigortası» sağlanmasını istiyorlar. İstemlerinde öz olarak : 425 metre yerin altında sosyal güvenlikten yoksun olarak çalışmanın içinde ölüm ve yaralanmalar somut olarak örneklenmekte. Sürüncemede bırakılan sorunların çözülmesi istenmekte ve yer altında doğacak kazalardan bu koşullar altında yasal ve vicdanî sorumluluk taşıyamayacakları belirtilmekte, bu nedenlerle de çalışmalarının bürokratik nitelik taşıyacağı bildirilmektedir. Müessesenin «bürokratik çalışma» dan neyi anlatmak istedikleri sorusuna da ek bir yazı ile «çalışmaları yukarıdan ocağa inmeden yürütme, bürodan yürütme» olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıklamanın sonucunda mühendislere bir «İdari Azil» olan «Görevden Affedildikleri» bildirilmiştir.

Bu durumda açıklanması gereken noktalar vardır :

1. Anayasa kişilere haklarını isteme ve görüşlerini yansıtmaya hakkı tanımıştır. Gerçekte kişiler doğal olarak hak ve özgürlüklere sahiptir. Devlet otoritesi bu hak ve özgürlükleri benimser ve yasalarla topluma aktarır ve gelişen ve değişen koşullarda devlet özgürlüklerden yana çıkar. Bu demokratik düzenlerin temel niteliklerindedir.
2. Anayasa'nın 42. maddesi «Angaryayı» kaldırmakta ve «memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği olan, beden ve fikir çalışmalarının şekil ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir» demektir. Bu durumda hayati tehlike taşıyan çalışmalarda bu hakkın istenmesini yargı organlarının üstünde bir davranışla suç kabul etme ve cezalandırma demokratik düzen anlayışıyla bağdaşamaz.
3. Anayasa'nın 48. maddesi sosyal güvenliğin sağlanmasını devlete bir ödev olarak vermektedir : «Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak devletin ödevlerindedir». Anayasanın bu açık emredici hükmüne rağmen gerekli çalışma yerine «devlet otoritesini» hak ve özgürlükleri yok etme yönünde kullanma, demokratik düzenle bağdaşmayan, bundan da öte onun temel ilkelerini sarsan bir tutum ve davranıştır.
4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 118. maddesi, Anayasa'nın emirlerine uygun hüküm olmasına rağmen işlerlik kazandırılmamıştır. Şöyle ki: 118. madde «devlet

görüşler

Memurlarının hastal'k, analık ve görevden doğan kaza ile mesleki hastalık hallerinde gerekli sosyal sigorta yardımları sağlanır. Bu sigorta yardımları özel kanunlarla düzenlenir. Bu sigortalardan tanınan hak ve sağlanan yardımlar genel sigorta rej'imleriyle kabul edilen hak ve yardımlardan az olamaz» der.

Görülüyor ki, 657 sayılı kanunun yürürlüğe girdiğinden bu yana 7 ve Anayasa'nın kabulünden bu yana 11 yıl geçmiştir ve özel kanunlarla yönetmeliklerle sosyal güvenlik ve sigorta hakları düzenlenmemiştir. Sosyal güvenliğin, devletin kişilere bir bağışı olmadığı, ekonomik ve politik gelişmelerin bir garantisi olduğu da kabul edildiğine göre, bu hakkın ölü hükümler halinde .bulundurulmasından öte, hakkın aranması ve istenmesi karşısında «azil» işlemi uygulanması yönetimin niteliğini belirler ve bunun değerlendirilmesi hak sahiplerinindir.

5. Yasalar açısından söylenebilecek ve işlerlik durumu toplumsal yapıyı belirleyecek olan yasa maddesi Anayasa'nın 45. maddesi olmaktadır : «devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletili bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirler alır».

Mühendislerin bu yasal haklarını kullanmalarını suç kabul edenler teknik -elemanların bugün düşmüş oldukları duruma karşı büyük bir vurdumduym?zlık örneği vermektedirler. Bilinen bir gerçek varsa oda toplumları devamlı kılan, var eden, üretilen değerlerdir. Bu durumda değer üretenlerle hizmet üretenlerin • aynı statü içerisinde birleştirilmesi, kalkınma nutukları içinde gerçekte geri düşen düzenlerin sistemi olsa gerek. Kaldı ki : «Sizler işçi değil memursunuz» denilerek yapılan bu uygulamada da hizmet farklarının uygulanması istemine «eşitlik yaratacağı» gerekçesi ile karşı çıkmak temelde eşitlik ilkesini hiçe saymak, çiğnemektir. Yüzde yüzün üzerinde bir artışla devam edegelen hayat pahalılığı içinde yaşantısını sürdürebilme çabası içindeki teknik personele karşı uygulanan bu tutum belirli bir mantığın ürünüdür. Bu mantık, kendi işgücünü biryana itip yabancı elemana, yabancı ekonomik güce ve kendi toplumsal yapısıyla bağdaşmayan yabancı bilgilenelemelere bağlı bir mantıktır. Zorunluluk sonucu yurt dışına gitmeye çalışan teknik elemana, hak'arını yasal olarak isteyenlere, elindeki damgayı rahatlıkla vuran, çalışana ve çalışmak isteyenlere yargı organlarının üzerinde bir işlem yürüten bir davranıştır. Bu mantık, Atatürkçü düşünceyle hareket edileceği iddialarının yoğunlaştığı bu sıralarda geçerli olma görünüşünü arttırmıştır.

1298 TL aylıkla çalışan teknik personele karşı yabancılara ayda 30.000TL maaş, yabancı şirketlere milyonlarca lira ödenerek projeler yaptırıp yerli işgücü ve tekniğini hiçe sayan kamu kuruluşlarını yabancı kuruluş ve onların ülkemizdeki yerli ortaklarının eline devredilmelerini öneren bir mantıktır.

Ve bu mantıkla hareket ve davranışlarını biçimlendiren, işten «azil» işlemlerinin gerektirdiği hukuki dayanakları dahi atlayarak hemen uygulamaya geçenler bu günlerde Danıştay'da haklı olduklarını iddia edecekler. Danıştay'ın konuyu özenle ele alıp sonuçlandıracağından umudumuzun yanında böyle mantıkların tarihimizde de hak ettiği gerçek yeri alacağından kuşumuz yoktur.

(16 Eylül, Yenigün)